

Novelizácia štvrtej smernice EÚ v oblasti prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu

Mariana Buznová, Daniel Leskovský
Národná banka Slovenska

Potrebu prijatia jasných a predovšetkým v praxi efektívnych pravidiel v oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu značne urýchlili neustále sa opakujúce udalosti spojené s teroristickými útokmi vo svete, na základe ktorých boli identifikované slabé miesta. Už v priebehu roka 2015 mnohé krajiny iniciatívne prijali obozretnejšie pravidlá smerujúce k posilneniu boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a proti financovaniu terorizmu.

- 1 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-202_sk.htm
- 2 http://ec.europa.eu/justice/criminal/document/files/aml-directive_en.pdf
- 3 Odporúčania FATF možno nájsť na webovom sídle www.fatf-gafi.org.
- 4 § 6 zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu v znení neskorších predpisov.

Uvedené udalosti iniciovali mnohé aktivity aj na úrovni Európskej komisie, ktorá 2. februára 2016 zverejnila akčný plán na posilnenie boja proti financovaniu terorizmu¹. V akčnom pláne sa vymedzili dve základné línie opatrení. Prvou líniou je monitorovanie potenciálnych teroristických útočníkov a organizácií prostredníctvom finančných pohybov na platobných účtoch. Druhá línia sa zameriava na odhaľovanie zdrojov, ktoré by mohli byť zneužitú teroristickými organizáciami. Jedným z prostriedkov, prostredníctvom ktorého je možné čo najrýchlejšie prijať účinné opatrenia, je aj úprava právneho rámca. Dňa 12. februára 2016 Ekonomický a finančný výbor Rady (Ecofin) schválil zverejnenie novely štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí (smernice AML – Anti-Money Laundering), a to v čo najkratšom čase, teda do konca druhého štvrťroka 2016. Následne, 5. júla 2016, Európska komisia zverejnila kompromisný návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernica 2009/101/ES² (novela štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí).

Medzi hlavné oblasti, ktoré sa navrhujú upraviť novelou tejto smernice, patria:

- **virtuálne meny** – rozširuje sa okruh povinných osôb o poskytovateľov zmenárenských služieb s virtuálnymi menami za platné meny a o poskytovateľov elektronických peňaženiek na uchovávanie virtuálnych mien. Taktiež sa zavádza definícia virtuálnych mien a poskytovateľov elektronických peňaženiek. Ide o oblasť, ktorá aktuálne nie je regulovaná na úrovni Európskej únie, čo predstavuje prvý krok k nastaveniu pravidiel pre túto oblasť. Virtuálne meny citlivo vníma aj Rada (EÚ) a Európsky parlament. Dňa 23. augusta 2016 požiada-

li o názor v tejto oblasti Európsku centrálnu banku, ktorá sa k regulácii virtuálnych mien vyjadrila veľmi pozitívne a zdôraznila, že ide aj o súlad s odporúčaniami Financial Action Task Force (FATF)³;

- **politicky exponované osoby** – zavádza sa definícia domácich politicky exponovaných osôb. Aktuálna slovenská právna úprava⁴ sa zameriava iba na zahraničné politicky exponované osoby, teda na osoby pôsobiace mimo územia Slovenskej republiky. Aj keď rozšírenie definície politicky exponovaných osôb sa rámcovo zaviedlo už smernicou (EÚ) 2015/849, v návrhu štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí sa táto oblasť spresňuje doplnením osobitnej definície;
- **posilnenie výmeny informácií o konečných užívateľoch výhod a zavedenie centrálneho registra konečných užívateľov výhod** – zavádza sa centrálny register konečných užívateľov výhod a povinnosť pre členské štáty, aby zabezpečili prístup k informáciám o konečných užívateľoch výhod orgánom dohľadu a kontroly, povinným osobám a ďalším osobám, ktoré preukážu legitímny dôvod na prístup k takýmto informáciám. Ide tiež o zavedenie transparentného režimu pre informácie o konečnom užívateľovi výhod, ktoré vyplývajú z vlastníctva právnických osôb. Kladú sa prísnejšie požiadavky na transparentnosť obchodných vzťahov, právne normy v tejto oblasti, a najmä na všetky pravidlá týkajúce sa ochrany súkromia a osobných údajov, ktoré si vyžadujú jasne rozlišovať medzi kategóriami právnických osôb, ktoré vykonávajú správu zverného majetku ako podnikateľskú činnosť;
- **zavedenie registra platobných účtov** – zavádza sa povinnosť pre členské štáty vytvoriť automatizovaný systém alebo register na uchovávanie údajov, prostredníctvom ktorých by

bolo možné identifikovať fyzické a právnické osoby, ktoré vlastnia alebo majú kontrolu nad platobnými účtami;

- **spolupráca orgánov dohľadu a kontroly**, ktoré dohliadajú úverové inštitúcie a ďalšie finančné inštitúcie a orgány, pri výmene informácií;
- **umožnenie požadovania informácií finančnou spravodajskou jednotkou od každej povinnej osoby** o legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. V nových medzinárodných štandardoch sa zdôrazňuje význam rozšírenia rozsahu informácií dostupných pre finančnú spravodajskú jednotku a prístupu k nim. Tieto informácie sú v súčasnosti v niektorých členských štátoch obmedzené požiadavkou, že predchádzajúcu správu o neobvyklých obchodných operáciách musí najskôr spracovať povinný subjekt. Finančné spravodajské jednotky by mali mať možnosť získať ďalšie informácie od povinných subjektov a mali by mať včasný prístup k finančným a administratívnym informáciám;
- **harmonizácia opatrení vo vzťahu k vysokorizikovým krajinám**, ktorými sa odstráni alebo prinajmenšom obmedzí riziko špekulácie pri výbere súdu (tzv. forum shopping) podľa toho, či daná jurisdikcia uplatňuje prísnejšie alebo menej prísne pravidlá voči vysokorizikovým krajinám. Preto sa v novele štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí riešia tieto existujúce regulačné medzery;
- **stanovenie nižších maximálnych limitov platobných operácií pre vybrané druhy predplatených platobných nástrojov**, konkrétne sa navrhuje znížiť limit (z 250 na 150 eur). Cieľom navrhovanej zmeny je obmedzenie anonymity predplatených platobných nástrojov, ktoré umožní používanie takýchto nástrojov len na oprávnené účely, čím sa zníži ich atraktivita pre teroristov a páchatelov trestných činov.

Zástupcovia Slovenskej republiky si v rámci predsedníctva v Rade EÚ vytýčili oblasť boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu za svoju prioritu. Iniciovali vytvorenie pracovnej skupiny pre finančné služby, ktorej predmetom bolo rokovanie o novele štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí. Na pracovných rokovaníach a diskusiách k tejto smernici sa podieľali zástupcovia Ministerstva zahraničných vecí SR, Ministerstva financií SR, Ministerstva vnútra SR a Národnej banky Slovenska. Všetky členské štáty vnímali návrh novely štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí od jej zverejnenia veľmi pozitívne, čoho dôkazom bolo veľké množstvo pripomienok a názorov, ktoré prispeli k veľkému posunu tohto návrhu.

Dňa 12. júla 2016 sa uskutočnilo ďalšie rokovanie Ecofinu, na ktorom Slovenská republika predstavila svoje stanovisko k novele smernice, cieľom ktorého bolo vytvorenie kompromisného návrhu a snaha odovzdať ho nadchádzajúcemu predsedajúcemu členskému štátu – Malte – s čo najväčším pokrokom. Rokovania k oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu prebiehali na bilaterálnej úrovni (na úrovni Rady EÚ, ale aj v rámci Slovenskej republiky sa uskutočnilo množstvo pracovných stretnutí). Súčasne sa 12. júla 2016 uskutočnilo stretnutie zástupcov Ministerstva financií SR, Finančnej spravodajskej jednotky NAKA PZ a Národnej banky Slovenska so zástupcami francúzskej delegácie, na ktorom si rokujúce strany vymenili názory, postoje a praktické skúsenosti k jednotlivým témam novely štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí.

Vytvorená pracovná skupina pre finančné služby bola od začiatku svojho vzniku veľmi aktívna a každé jej stretnutie bolo venované osobitnej téme. Prvýkrát sa táto pracovná skupina stretla už 19. júla 2016. Na tomto stretnutí sa identifikovali oblasti, ktoré si vyžadovali osobitnú diskusiu. Išlo najmä o ambicióznou transpozičnú lehotu a posilnenie spolupráce s finančnými spravodajskými jednotkami. Druhé stretnutie pracovnej skupiny sa uskutočnilo 5. septembra 2016. Okrem oblasti prania špinavých peňazí sa na ňom prerokovala aj daňová oblasť, ktorú podnikli udalosti spojené s Panama Papers. Dňa 22. septembra 2016 sa uskutočnilo ďalšie rokovanie, na ktorom boli prerokované virtuálne meny, predplatené karty, výmena informácií a spolupráca finančných spravodajských jednotiek a spolupráca medzi kompetentnými orgánmi (orgánmi vykonávajúcimi dohľad a kontrolu). V priebehu slovenského predsedníctva sa pracovná skupina pre finančné služby zaoberala návrhom štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí celkovo na ôsmich stretnutiach. V rámci týchto rokovaní bolo vytvorených päť kompromisných návrhov, ktoré boli pripravené s cieľom dosiahnuť dohodu o mandáte pre rokovania Rady EÚ.

Zástupcovia slovenského predsedníctva sú presvedčení, že súčasný kompromisný návrh novely štvrtej smernice proti praniu špinavých peňazí odráža to najlepšie na dosiahnutie potrebnej rovnováhy v tejto oblasti, aby mohol byť podporovaný ako vyjednávací mandát Rady EÚ. Slovenské predsedníctvo v Rade EÚ vyzvalo nadchádzajúce maltské predsedníctvo, aby pokračovalo, pokiaľ je to možné, v rokovaníach s Európskym parlamentom a na základe získaného mandátu dosiahlo dohodu v prvom čítaní.